

Bojan Cvelfar

»Tozadevno akcijo je prevzel g. župan sam«

Dr. Juro Hrašovec in Jugoslovansko češkoslovaška liga v Celju

CVELFAR, Bojan, dr., arhivski svetnik, direktor,
Arhiv Republike Slovenije, Zvezdarska 1, SI-1000
Ljubljana, bojan.cvelfar@gov.si

929Hrašovec J.
930.85(497.431:437)1926”

»TOZADEVNO AKCIJO JE PREVZEL G. ŽUPAN
SAM«

*Dr. Juro Hrašovec in Jugoslovansko češkoslovaška liga
v Celju*

Jugoslovansko – češkoslovaška liga v Celju, ustanovljena leta 1926, si je za svoj cilj zadala krepitev vezi in prijateljstva na vseh področjih med novoustanovljenima jugoslovansko in češkoslovaško državo. Ves čas njenega obstoja je bil njen predsednik dr. Juro Hrašovec, ki je bil poleg prof. Janka Orožna tudi njena gonilna sila. Celjska liga je uspešno pripravila številna predavanja na temo Češkoslovaške, pripravljala proslave na rojstni dan predsednika Masaryka in na češkoslovaški nacionalni praznik, organizirala brezplačne tečaje češkega jezika, počitniško kolonijo za češke dijake... Liga se je stalno spoprijemala s finančnimi težavami: članstva ni bilo veliko (med 40 in 60 v celotnem obdobju), članarina je bila nizka. Vodstvo in člani so bili boj ali manj prepuščeni samemu sebi in svoji iznajdljivosti.

Ključne besede: Juro Hrašovec, Jugoslovansko – češkoslovaška liga, društva, Celje

CVELFAR, Bojan, PhD, Archival Counsellor,
Director, Archives of the Republic of Slovenia,
Zvezdarska 1, SI-1000 Ljubljana, bojan.cvelfar@gov.si

929Hrašovec J.
930.85(497.431:437)1926”

“THIS CAMPAIGN WAS TAKEN OVER BY MR
MAYOR HIMSELF”

*Dr Juro Hrašovec and the Yugoslav Czechoslovak
League in Celje*

The Yugoslav-Czechoslovak League in Celje, founded in 1926, set as its goal the strengthening of ties and friendship in all fields between the newly established Yugoslav and Czechoslovak states. Throughout its existence, its President was Dr Juro Hrašovec, who, along with the teacher and intellectual Janko Orožen, was also its driving force. The Celje League successfully organized numerous lectures on Czechoslovakia, held celebrations on President Masaryk's birthday and on the Czechoslovak National Day, organized free Czech language courses, a holiday camp for Czech schoolchildren, etc. The League was constantly plagued by financial problems: membership was not large (between 40 and 60 throughout the period), and membership fees were low. The management and the members were left almost to their own devices and their own resourcefulness.

Keywords: Juro Hrašovec, Yugoslav-Czechoslovak League, associations, Celje

V mesto ob Savinji so 24. maja 1925 v jutranjih urah prispeli številni člani ljubljanske in mariborske Jugoslovansko – češkoslovaške lige, Češkega kluba in Češke Obce. Že na železniški postaji so doživeli prisrčen sprejem, v mali dvorani Celjskega doma pa so po županovem pozdravnem nagovoru pozajtrkovali. Med pomembneži velja izpostaviti češkoslovaškega generalnega konzula v Ljubljani dr. Otokarja Beneša in narodnega poslanca in predsednika Jugoslovansko – češkoslovaške lige v Mariboru dr. Ljudevita Pivka. Že ob pol devetih se je okoli 200 udeležencev podalo na Stari grad, kjer so z zanimanjem poslušali tri četrt urno predavanje prof. Janka Orožna o pomenu in veličini rodbine Celjskih. S Friderikovega stolpa so lahko uživali v prelepem razgledu na Celje in okolico. Opoldne se je pričel delovni del – v klubski sobi Celjskega doma so se zbrali predstavniki lig in klubov ter pod vodstvom predsednika ljubljanske lige dr. Karla Trillerja obravnavali aktualna vprašanja. Med drugim so sklenili ustanoviti podružnico tudi v Celju. Kot je poročala celjska Nova doba: »*Tozadevno akcijo je prevzel g. župan sam.*« Sledilo je skupno kosilo vseh izletnikov v veliki dvorani Celjskega doma. V številnih nagovorih in nabitnicah se je kosilo spontano razvilo v impozantno manifestacijo češkoslovaškega in jugoslovanskega prijateljstva. Če omenimo le nagovor dr. Jura Hrašovca, je ta poudaril nujno po zbližanju češkoslovaškega in jugoslovanskega naroda ter zaključil z besedami: »*Širite to idejo med ljudstvom. Pričakujem, da bo ta ideja uspela čimprej in vam želim na tej poti mnogo uspehov. Na zdar!*« Del udeležencev je Celje zapustilo že kmalu popoldne, kar nekaj pa jih je še ostalo in nadaljevalo druženje z gostoljubnimi domačini.¹

Različni stiki med češkim in slovenskim prostorom so bili že pred prvo svetovno vojno zelo intenzivni, predvsem to velja za obdobje narodnostnega prebujenja. Namreč predvsem zaradi občutka ogroženosti s strani nemške večine se je med slovanskimi narodi izoblikovala nekakšna slovanska vzajemnost. In Slovenci smo se v tem času med slovanskimi narodi najbolj tesno povezovali prav s Čehi. Tipičen primer takšnega povezovanja je bilo narodnoobrambno in telovadno sokolsko gibanje. Pri ustanovitvi Južnega Sokola 1863 v Ljubljani je pravzaprav šlo za sestrsko organizacijo češkega So-

kola. Prav sokolska organizacija je predstavljala eno najbolj pristnih stičnih točk med Slovenci in Čehi. Živahni stiki in sodelovanje se je razvilo seveda tudi na drugih področjih družbenega udejstvovanja, navsezadnje tudi na političnem. V dunajskem parlamentu je namreč velikokrat prihajalo do odkritega zavezništva in iskrenega sodelovanja med slovenskimi in češkimi politikami.

Ena najbolj žalostnih epizod se je zgodila prav v Celju. In spomin nanjo je še dolgo ostal živ. Namreč 9. avgusta 1899 je poleg drugih slovenskih krajev tudi Celje obiskalo okrog 120 čeških visokošolcev pod vodstvom prof. Jana Vladimírja Hráskýja, med drugim tudi arhitekta celjskega Narodnega doma. Celjski Nemci so v tem videli panslavistični napad na njihovo nemško mesto, prišlo je do demonstracij, izgrediv, uničevanja slovenske imovine, fizičnih obračunavanj in celo do streljanja. Dogodek tako velja za nekakšen višek na področju nemško-slovenskih nacionalnih bojev v Celju pred prvo svetovno vojno.²

Čehi s Tomášem Masarykom na čelu so se ob koncu prve svetovne vojne pri določanju zahodne meje nove kraljevine SHS zaradi svojih interesov odkrito postavili na italijansko stran. Tako je navdušenje nad prav tako novo Češkoslovaško republiko med Slovenci nekoliko uplahnilo, ne pa tudi usahnilo. Najbolj goreči zagovorniki zbliževanja s Češkoslovaško republiko so se organizirali v Jugoslovansko – češkoslovaške lige (JČL). Te so pravzaprav nastale tudi kot odmev na ustanovitev Češkoslovaško – jugoslovanske lige v Pragi. S tem, da je bil v Jugoslaviji proces ustanavljanja popolnoma drugačen – od spodaj. Najprej so bile namreč ustanovljene lige v Sloveniji in šele nato zveza v Beogradu. Po vsem povedanem seveda ni naključje, da je bila prva JČL ustanovljena v Ljubljani. Za to je obstajalo več tehtnih razlogov in ustanovni občni zbor JČL v Ljubljani se je odvil 9. novembra 1921 v sejni dvorani mestnega magistrata, pokroviteljstvo nad njim pa je prevzel kdo drug kot takratni pokrajinski namestnik dr. Ivan Hribar, nekdanji ljubljanski župan in prvi diplomatski poslanik Kraljevine SHS v Pragi.³

² Studen, »*Bojimo se, da bo tekla kri!*«, 6.

³ Keršič Svetel, *Češko-slovenski stiki*, 57- 61. Ustanovni občni zbor je odprl predsednik pripravljalnega odbora dr. Lovro

¹ *Nova doba*, 26. 5. 1925, str. 1-2.

Po tem zgledu so nemudoma pričeli s pripravami in ustanavljanjem lig tudi v drugih krajih po Sloveniji – za poverjenika v Celju je bil izbran dr. Juro Hrašovec.⁴ Kot druga je bila 31. januarja 1924 ustanovljena JČL v Mariboru, po celjski je prišlo 30. marca 1928 še do ustanovitve JČL v Kranju, poleti 1931 še na Bledu in Ptujju. Povečana aktivnost lig ob češkoslovaški krizi in zaostritvi mednarodnega položaja je povzročila še ustanovitev JČL v Novem mestu (14. marca 1938), Murski Soboti, na Jesenicah (6. aprila 1938) in v Kamniku.⁵

Ustanovitev JČL v Celju

Čeprav je po podatkih ljudskega štetja v Celju leta 1921 živelo le 64 Čehoslovakov (na območju celjskega okrajnega glavarstva pa 236),⁶ je tudi v Celju do ustanovitve JČL prišlo razmeroma zgodaj. Neposreden povod je predstavljal že omenjeni izlet ljubljanske in mariborske lige ter čeških društev v Sloveniji v Celje, 24. maja 1925, ko se je takratni celjski župan dr. Juro Hrašovec nekako zavezal k ustanovitvi lige tudi v mestu ob Savinji.

Pripravljali odbor se je 7. julija 1925 podal na pot ustanovitve JČL v Celju.⁷ V Mariboru so računali predvsem na okrajnega glavarja dr. Leopolda Žužka – pričakovali so, da mu bo uspelo ustanoviti ligo v Celju še pred zborovanjem lig v Rogaški Slatini.⁸

Konec leta, natančneje 10. decembra 1925, je veliki župan potrdil Pravila Jugoslovensko – Češkoslovaške lige v Celju. Pripravili so jih po vzoru mariborskih. Poslovni jeziki lige so bili slovenski, srbohrvaški in seveda češkoslovaški. Namen delovanja je bil »širjenje vzajemnega spoznavanja med SHS in ČSR, proučevanje političnih, kulturnih in

gospodarskih odnošajev čehoslovaških«. Ta namen so dosegali s:

- predavanji, jezikovnimi tečaji, debatnimi večeri, izleti in družabnimi prireditvami;
- izdajanjem knjig, letakov in časopisov;
- ustanavljanjem in vzdrževanjem knjižnic in čitalnic;
- vsakršnim delovanjem, ki je podpiralo in poglobljalo kulturne, politične in gospodarske stike.⁹

Tako se je 16. januarja 1926 v klubske sobi Celjskega doma odvijal ustanovni občni zbor JČL v Celju. Udeležilo se ga je 24 oseb, skupaj je bilo pri-glašanih 43 članov. V imenu pripravljalnega odbora je ustanovni občni zbor vodil dr. Juro Hrašovec, ki je bil izvoljen za predsednika. V odbor so bili izvoljeni še inž. Jan Marek (podpredsednik), prof. Janko Orožen (tajnik), prof. Pavel Holeček (blagajnik), inž. Ciril Petržela, dr. Leopold Žužek, Ivan Prekoršek in dr. Gvidon Sernec, kot namestniki pa Voglar, Mirko Gruden in mag. Fedor Gradišnik.¹⁰

Organiziranost JČL v Celju

JČL v Celju je seveda sprejela zelo podobna prava kot vsa tedanja društva. Glavna organa sta bila občni zbor (ki se je sestajal enkrat letno in volil predsednika) in glavni odbor, sestavljen iz predsednika, podpredsednika ter šestih članov (s tremi namestniki).¹¹

Predsednik JČL v Celju in njena gonilna sila je vse do njene uradne ukinitve 1. decembra 1941, ki jo je izvedel okupacijski Ukinitveni komisar na Spodnjem Štajerskem, bil dr. Juro Hrašovec. Tajniške posle je najprej opravljal prof. Janko Orožen, nato inž. Anton Ozvald, blagajniške pa prof. Pavel Holeček.¹²

Dejstvo je, da JČL nikoli ni bila množična organizacija, so pa bili njeni člani pogosto na pomembnih in vidnih funkcijah. V prvem letu svojega delovanja je JČL v Celju pridobila 40 članov, ki so sprva

Hacin, prvi predsednik je postal dr. Karel Triller. Za njim so ljubljansko podružnico vodili dr. Albert Kramer, Rasto Pustoslemšek in dr. Egon Stare. (SI AS 628, aš 4, Zapis o ustanovitvi JČL v Ljubljani).

⁴ Keršič Svetel, Češko-slovenski stiki, 62. To so sklenili že na drugi odborovi seji 20. novembra 1921.

⁵ Keršič Svetel, Češko-slovenski stiki, 63.

⁶ Definitivni rezultati popisa stanovništva od 31. januarja 1921 god, Kraljevina Jugoslavija, Opšta državna statistika, Sarajevo 1932, str. 293, 341.

⁷ Nova doba, 9. 7. 1925, str. 2.

⁸ SI_PAM/1238/1/5/31.

⁹ SI AS 68, Serija društvenih pravil po kartoteki, š. 39, št. 3916 iz leta 1925.

¹⁰ SI_PAM/1238/1/6/8; Nova doba, 19. 01. 1926, str. 2.

¹¹ SI AS 68, Serija društvenih pravil po kartoteki, š. 39, št. 3916 iz leta 1925.

¹² SI_PAM/122/1149.

Ustanovni občni zbor
jugoslovanske - čehoslovaške lige
v C E L J U dne 16. jan. 1926

Ob 20 h 15 v klubovi seji Celjskega doma.

Predsednik pripravnega odbora župan Dr. J. Hrašovec, pozdravlja navzoče in prizna, da ni pričakoval tolikega obiska. Ustanovnega občnega zbora se je udeležilo 24 gospodov, kateri so tudi vsi takoj priglasili svoj pristop v Ligo. Pojasnuje pomen Lige. Pravila so od Velikega župana potrjena.

Tajnik pripravnega odbora prof. Moleček prečita glavne točke pravil, katere sprejme občni zbor brez debate na znanje.

Za volitev odbora je bila predlagana samo ena lista in je bil soglasno z vzklikom izvoljen za predsednika Lige župan Dr. J. Hrašovec, v odboru pa ing. Marek, prof. Orčičen, prof. Moleček, ing. Petružela, Dr. Žužek, Prekoršek in Dr. Šernec kot namestniki pa g. Voglar, Gruden in mag. Gradišnik.

Zastopnik lige v Mariboru ing. Leben pozdravlja občni zbor in opravičuje predsednika Dr. Pivka, kateri se vsled druge zaposlenosti ne more sam udeležiti občnega zbora. Omenja letošnji kongres Lig v Pragi kakor tudi potrebo letnih skupščin v svrhu osebnega bližjega poznavanja, na podlagi katerega se naj ustvari trdna zveza v korist obeh narodov jugoslovenskega in čehoslovaškega.

Kot članarina se določi mesečno 2.- Din.

Glede nadaljnega dela se predlaga v poletju večja otvoritvena slavnost, podobno kakor je bila ^{v pretaklem letu} ob priliki izleta Mariborske lige v Celje /ki je prav lepo potekla in je vsem udeležencem v najlepšem spominu.

Zastopnik lige Maribor opozarja, da ima čehoslovaški konzulat v ~~župni~~ Ljubljani na razpolago skriptične slike za različna predavanja in naj se obrnejo v to svrho naravnost na konzulat. Omenja slike čehoslovaških kopališč in slike iz prevratne dobe, kakor tudi čehoslovaški vojaški film, kateri je Mariboru že obljubljen in bi ga pri tej priliki lahko dobila tudi Liga Celje.

Zapisnik ustanovnega občnega zbora JČL v Celju (Pokrajinski arhiv Maribor, PAM_1238/6_8)

plačevali letno članarino v višini 24 din, a jo je že prvi občni zbor 27. marca 1926 prepolovil – s ciljem podvojiti članstvo. Odbor je ostal isti, le namestnika Voglarja je zamenjal Emilijan Lilek. Za nadzornika (računska preglednika) sta bila izbrana Ivo Šubic in Mirko Meglič. Delovanje lige je bilo skromno, tudi zaradi specifične situacije, ko so zaradi velikih kulturnih potreb sicer malega mesta funkcionarji lige aktivno delovali tudi v drugih društvih.¹³

Dr. Juro Hrašovec se je npr. udeleževal v številnih društvih. Poleg Narodne čitalnice, Celjske posojilnice in Južnoštajerske hranilnice je predvsem pred svetovno vojno bil zelo aktiven tudi v planinskem društvu, v obdobju med obema vojnama je kot predsednik deloval v Rdečem križu in JČL, kot odbornik ali član pa se je razdal še v številnih drugih društvih. Za ponazoritev: po poročanju časnika Jutro je bilo leta 1927 v Celju kar 105 različnih društev, vendar pa, kot so pomenljivo zapisali, »večina spi spanje pravičnega in obstoji njih delovanje edinole v vsakoletnem občnem zboru«.¹⁴

Tudi po občnem zboru leta 1928 do sprememb v vodstvu ni prišlo; v odbor so bili na novo izvoljeni polkovnik Vojislav Kostić, inž. Anton Ozvald, prof. Davorin Mastnak in prof. Roman Savnik. Predsednik dr. Juro Hrašovec se je za večletno požrtvovalno in aktivno delo zahvalil v Ljubljano odhajajočemu odborniku inž. Cirilu Petrželi.¹⁵

Leta 1929 je v celjski podružnici JČL plačevalo članarino sicer že 50 članov, a se je iz tega naslova nabralo le 600 din prihodka.¹⁶ Blagajnik Pavel Holeček je na občnem zboru poročal, da imajo v blagajni 1.612,45 din. Odbor je ostal skorajda identičen – na tajniškem mestu je prof. Janka Orožna zamenjal inž. Anton Ozvald, dotedanja odbornika Kostića in Mastnaka pa sta zamenjala bančni ravnatelj Mirko Gruden in upravitelj bolnišnice Ivan Prekoršek.¹⁷

Iz poročila o delovanju lige za poslovno leto 1930/1931 je razvidno, da so takrat imeli že 70 članov. V poročilu so zapisali: »Stanovsko se sklada

članstvo iz raznih, večinoma inteligenčnih slojev in sicer: civilnih kakor državnih, nadalje industrijalcev ter drugih. Delovanje Lige Celje je po svoji naravi (provincijalno društvo) omejeno v principu na ideelno delo in propagando, koje skušamo staviti kolikor mogoče na najbolj praktično podlago in tako, da na liginem delovanju učestvujejo vsi sloji, zlasti srednješolska in sokolska mladina.«¹⁸

Leta 1932 je JČL v Celju premogla 62 članov, vsota v blagajni se je povečala na 3.102,20 din. Na občnem zboru so bili v odbor izvoljeni: dr. Juro Hrašovec (predsednik), prof. Janko Orožen (podpredsednik), inž. Anton Ozvald (tajnik), prof. Pavel Holeček (blagajnik) ter odborniki: vladni svetnik Emilijan Lilek, nadsvetnik inž. Jan Marek in geometer Rudolf Didek. V nadzorni odbor sta bila izbrana odvetnik dr. Milko Hrašovec in železničarski uradnik Tine Novak, kot namestnik pa upravitelj bolnišnice Ivan Prekoršek.¹⁹

Leto kasneje je blagajnik prof. Pavel Holeček na občnem zboru poročal, da imajo 60 članov. Izvoljen je bil dotedanji odbor s predsednikom dr. Juro Hrašovcem in podpredsednikom prof. Jankom Orožnom na čelu.²⁰

Uspešno delo vseh društev so ovirale takrat pogoste premestitve uradnikov. JČL v Celju seveda ni bila nikakršna izjema. Najprej sta v Ljubljano odšla inž. Ciril Petržela in inž. Anton Ozvald, nato so na murskosoboško gimnazijo jeseni 1935. leta premetili še Jana Liško. Z dopisi tudi na najvišja mesta (konzulat Češkoslovaške republike, centralo v Beogradu, ministrstvo za šolstvo) so želeli to preprečiti. Poudarjali so, da bi izguba več tako pomembnih članov v tako kratkem času za njih predstavljala hud udarec, tudi v smislu, da sta slednja bila edina, ki sta popolnoma obvladala češki jezik – Janko Liška je češki jezik celo poučeval in bi tako takšen pouk na celjski gimnaziji odpadel. So pa to intervencijo nekoliko zamerili v podzvezi – namreč za to so izvedeli preko češkoslovaškega konzulata ter nekoliko okrcali predsednika dr. Jura Hrašovca: »Čudimo se, da se niste v tej izjavi obrnili tudi na nas, da bi tudi mi

¹³ Jutro, 31. 3. 1927, str. 4; Nova doba, 2. 4. 1927, str. 2.

¹⁴ Nova doba, 17. 3. 1927, str. 2.

¹⁵ Jutro, 1. 6. 1928, str. 4.

¹⁶ SI AS 628, fasc. 6, Dopisi Jugoslovansko-češkoslovaške lige v Celju glede financiranja.

¹⁷ Nova doba, 25. 2. 1929, str. 2.

¹⁸ SI_PAM/1238_1/11/170.

¹⁹ SI AS 628, fasc. 6, Zapisnik občnega zbora JČL v Celju; SI_PAM/1238/1/12/32.

²⁰ Nova doba, 22. 5. 1933, str. 2.

Red belega leva (Řád Bílého lva řetěz.jpg – Wikimedia Commons)

potom Beograda posredovali... V prihodnje prosim, da se, ako imate kake nepravilike, obrnete na podpisani izvršilni odbor, ki vam je že po svojih statutih v vsakem oziru na razpolago.«²¹ Sicer pa v svojih prizadevanjih niso bili uspešni, saj se Janko Liška kasneje pojavlja kot organizator podružnice v Murski Soboti.

Stanje v celjski ligi vseskozi ni bilo rožnato, v vsem obdobju delovanja je premogla med 40 in 70 članov, ki so plačevali izjemno nizko članarino. Ker dotacij s strani države ali Zveze JČL praktično ni prejemale, je večino obstoja pravzaprav životarila. Le entuziazmu predsednika, ožjega vodstva in nekaterim članom gre zahvala, da je pravzaprav z minimalnimi sredstvi storila veliko. In prav v tem segmentu se je pokazala še ena odlika velikega narodnjaka dr. Jura Hrašovca.

Delovanje nekaterih najvidnejših članov JČL v Celju so opazili tudi v Češkoslovaški republiki in jim izkazali primerno priznanje. Tako je češkoslovaški predsednik Tomáš Masaryk za zasluge pri delovanju v JČL že leta 1929 podelil poveljniku 39. pešpolka v Celju polkovniku Vojislavu Kostiću visoko odlikovanje, red Belega leva III. stopnje.²²

²¹ SIAS 628, a. š. 2, Premestitev tajnika Janka Liške v Mursko Soboti; prav tam, fasc. 4, Zapisnik upravnega odbora Zveze JČL.

²² Nova doba, 26. 7. 1929, str. 2.

Predsednik JČL v Celju dr. Juro Hrašovec je bil odlikovan z redom Belega leva IV. stopnje leta 1935,²³ naslednje leto je to visoko odlikovanje, sicer V. stopnje, prejel tudi neumorni prof. Janko Orožen.²⁴ Red Belega leva (Řád Bílého lva) je namreč predstavljal najvišje češkoslovaško odlikovanje – podeljevali so ga za izjemen prispevek k Češkoslovaški republiki.

Zveza JČL v Beogradu

JČL v Jugoslaviji so bile sprva zelo slabo povezane. Na zborovanju obeh do tedaj ustanovljenih slovenskih JČL, čeških društev iz Ljubljane in Maribora ter nekaterih gostov iz drugih delov Jugoslavije v Rogaški Slatini 1. in 2. avgusta 1925 so sicer neformalno ustanovili Zvezo JČL ter izvolili njen odbor. Njena temeljna naloga je bila »širjenje ideje bratske vzajemnosti med Čehi in nami«.²⁵

Na formalno ustanovitev so morali počakati še dve leti – da se je organizacija razpredla tudi po ostalih delih kraljevine. Tako je šele 8. maja 1927 v Beogradu prišlo do ustanovnega kongresa Zveze JČL. Celjsko ligo je zastopal prof. Janko Orožen, ki je o njenem delovanju tudi poročal. V odbor Zveze pa sta bila kot člana izbrana skupaj z dr. Juro Hrašovcem.²⁶

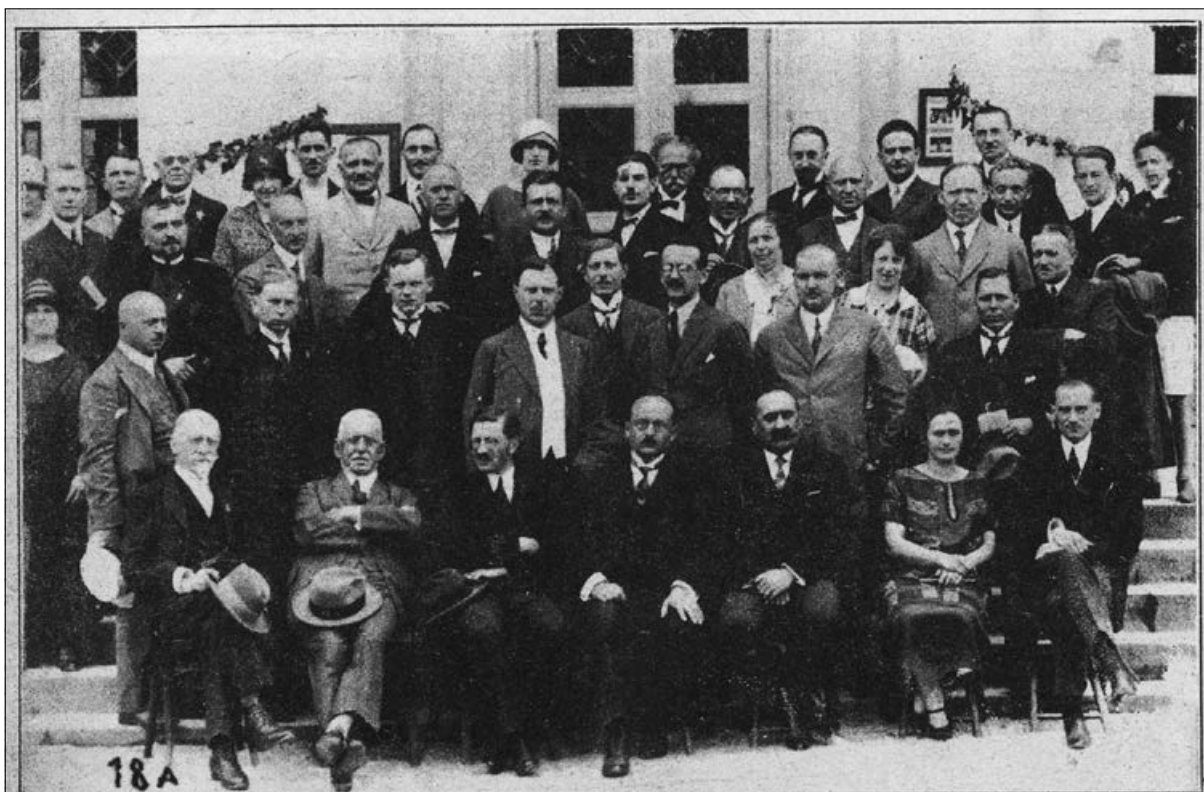
Slovenske lige so imele ljubljansko nekako spontano za svojo matično organizacijo. In z ustanovitvijo Zveze JČL v Beogradu so se pravzaprav začele težave. Slovenske lige so ustanovitev Zveze sprva pozdravile, a so se kmalu pokazale negativne posledice te centralizacije. Slovenske lige so imele namreč daleč bolj razvejano dejavnost, kot pa orga-

²³ Nova doba, 19. 4. 1935, str. 3.

²⁴ Nova doba, 30. 10. 1936, str. 3.

²⁵ Odbor so sestavljali: prof. Jovan Cvijić, Ljubomir Nešić, Jan Šeba, dr. Ljudevit Pivko, dr. Karel Triller, dr. Leopold Žužek, dr. Avguštin Reisman in Rasto Pustoslemšek (Nova doba, 14. 7. 1925, str. 2.; prav tam, 28. 7. 1925, str. 2.; prav tam, leto VII, št. 84, 4. 8. 1925, str. 2.).

²⁶ Za predsednika zveze je bil soglasno izvoljen nekdanji šolski minister Miloš Trifunović, za podpredsednico pa Milada Šeba, soproga češkoslovaškega poslanika. Iz Slovenije so bili v odbor izbrani: dr. Albert Kramer in dr. Gustav Gregorin (Ljubljana), dr. Juro Hrašovec in prof. Janko Orožen (Celje), dr. Ljudevit Pivko in dr. Avguštin Reisman (Maribor). Svoje predstavnike v odboru so imeli še člani lig iz Crikvenice, Zagreba, Splita, Kragujevca in Beograda (Jutro, 9. 5. 1927, str. 2).

S kongresa jugoslovansko-češkoslovaških lig

v Rogaški Slatini dne 1. in 2. avgusta t. l. ki se ga je udeležila cela vrsta odličnih osebnosti. Spodaj sede od leve na desno: dr. G. Gregorin, dr. K. Triller, mariborski veliki župan dr. Pirkmajer, prof. Beringer (iz Prage), poslanik Ljuba Nešić, ga. Lipoldova in ataše ljubljanskega češkoslovaškega konzulata Sieber.

Skupinska fotografija s kongresa JČL v Rogaški Slatini 1. in 2. avgusta 1925
(Ilustrirani Slovenec, 27. 09. 1924, Osrednja knjižnica Celje)

nizacija v Beogradu. Čeprav so imele slovenske lige v Zvezi svoje zastopnike, je imel vso moč odločanja dejansko upravni odbor Zveze, v katerem so imeli Slovenci zelo malo vpliva. Posebno močno se je centralizacija odražala na finančnem področju. Po ustanovitvi Zveze so vse državne podpore prihajale v roke osrednji organizaciji, od tam naj bi se sredstva delila posameznim ligam. Način delitve finančnih sredstev je bil v popolnem neskladju s programi in delovanjem posameznih lig, poleg tega lige od Zveze sredstev niso redno prejemale. Obupane prošnje slovenskih lig, naj jim izplačajo vsaj že odobrene vsote, so bile pogosto zaman. Posebno mučno je odjeknilo dejstvo, da od 100.000 din državne podpore v letu 1929 lige v Sloveniji niso dobile niti prebite pare.²⁷

Tudi dr. Juro Hrašovec je kot predsednik JČL v Celju marca 1929 tako v dopisih Zvezi in v vednost

ministrstvu za šolstvo opozarjal na občutno pomanjkanje finančnih virov za delovanje predvsem manjših podružnic, kot je bila celjska. Ker od Zveze, ki je za svoje delovanje sicer dobivala podporo od države, podružnice niso prejemale ničesar, je predlagal, da bi podružnice finančno podporo za svoje delovanje prejemale neposredno od ministrstva, ali da bi bila Zveza dolžna določiti te podpore posredovati podružnicam.²⁸ Podobno pismo, odločno s polno ogorčenja, je dr. Juro Hrašovec naslovil decembra 1932 na ljubljansko podružnico. V njem navaja, da celjska podružnica od centrale ni prejela še niti pare – in to kljub temu, da centrala za delovanje JČL od države prejema določena sredstva. Poudaril je: »Državna podpora gotovo ni mišljena tako, da bi samo Savez v Beogradu kril svoje stroške, vse podružnice izven Beograda bi pa morale samo delati, o svojem

²⁷ Keršič Svetel, Česko-slovenski stiki, 69.

²⁸ SIAS 628, fasc. 4, Dopisi Jugoslovansko-češkoslovaške lige v Celju Zvezi in ministrstvu glede financiranja.

Dr. Juro Hrašovec v Rogaški Slatini
(Domoznanski oddelek Osrednje knjižnice v Celju)

delovanju Savezu redno poročati, ne bi pa dobile niti najmanjše podpore... Ako poprej ne, vsaj na občnem zboru bode treba izpregovoriti resno besedo.»²⁹

Občnega zbora Zveze med letoma 1935 in 1937 se zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ni mogel udeležiti noben predstavnik celjske lige. Predsednik dr. Juro Hrašovec je Izvršilnemu odboru predlagal in hkrati že kar poslal pooblastilo, da celjsko podružnico na zboru zastopa predsednik ljubljanske lige dr. Egon Stare.³⁰

Spomladi 1938 je kriza v Zvezi JČL dosegla svoj vrhunec. Prišlo je tako daleč, da so nekatere slovenske lige predlagale, da bi Podzveza JČL Dravske banovine bojkotirala kongres Zveze. Sporni točki sta bili dve: razdelitev finančnih sredstev in mlačno držanje Zveze ob zaostitvi mednarodnega položaja in vse večji ogroženosti Češkoslovaške. Finančno

vprašanje je bilo zelo zaostreno, ker je znova prišlo do nepravilnosti pri delitvi sredstev in je Podzveza lig Dravske banovine zahtevala, da je treba sredstva deliti glede na število aktivnega članstva. Zvezi so očitali pretirano razsipnost – dejansko Lige v Sloveniji niso imele plačanih uslužbencev, zato jih je tem bolj jezilo, da je Zveza razvila svoj uradniški aparat. Dr. Juro Hrašovec je v zvezi s tem zapisal: »Na občnem zboru bi bilo posebno treba poudariti, da mora denar, ki ga ministrstvo iz proračuna Savezu daje, se med vse Lige v razmerju števila članstva razdeliti. Pri Savezu se mora kolikor mogoče štediti. Razume se, da kakor druge Lige svoje delo večidel brezplačno opravljajo, mora to tudi Savez storiti. Savez mora Lige podpirati ne samo z okrožnicami in z besedo, marveč tudi gmotno.«³¹

Ker se je mednarodni položaj čez poletje nenehno slabšal, slovenske Lige niso hotele zaostrovati spora in popolnoma zrušiti enotnosti Zveze JČL. Že jesen pa je prinesla usodne dogodke: münchensko konferenco in naposled zasedbo Češkoslovaške. JČL so s svojim delovanjem praktično prenehale v letu 1939. Izkazalo se je, da ta organizacija, ustanovljena z obilico zagnanosti, idealizma in navdušenja za slovansko zблиžanje, ni mogla resno vplivati na mednarodno politiko.³²

Ustanovitev podzveze JČL v Ljubljani

Na slavnostnem večeru, ki ga je 7. maja 1932 priredila ljubljanska Liga v veliki dvorani Kazine, in na katerem sta bila dr. Ivan Hribar in Jan Strakaty imenovana za ligina častna člana, so bili navzoči predstavniki vseh slovenskih lig – celjsko je zastopal tajnik inž. Anton Ozvald. Dr. Avguštin Reisman je ob tej priložnosti predlagal, da bi ustanovili podzvezo slovenskih JČL, ki bi reševala skupna vprašanja v odnosih z Beogradom in usklajevala skupne akcije, njen sedež pa bi bil v Ljubljani. Predlog je bil soglasno sprejet in tako je prišlo do ustanovitve Izvršilnega odbora JČL v Dravski banovini. Za predsednika je bil izvoljen Rasto Pustoslemšek, za podpredsednika dr. Egon Stare in dr. Avguštin Reisman, za tajnika dr. Ivo Murko in za blagajnika Hanuš Krofta. Kot predstavnika JČL v Celju sta bila v odbor imenovana inž. Anton

²⁹ SI AS 628, fasc. 6, *Dopisi Jugoslovansko-češkoslovaške lige v Celju glede financiranja.*

³⁰ SI AS 628, a. š. 1 – 2, *Dopisi v zvezi z občnim zborom Zveze.*

³¹ SI AS 628, a. š. 2, *Dopisi glede oblikovanja stališča do Zveze.*

³² Keršič Svetel, *Češko-slovenski stiki*, 70.

JUGOSLOVENSKO-ČEŠKOSLOVAŠKA
LIGA V LJUBLJANI

vljudno vabi na

častni večer

KI SE BO VRŠIL

S SODELOVANJEM VSEH
 JUGOSLOVENSKO-
 ČEŠKOSLOVAŠKIH LIG DRAVSKE
 BANOVIN

V PROSLAVO NJIHOVIH NOVO
 IZVOLJENIH ČASTNIH ČLANOV

SENATORJA
 IVANA HRIBARJA

IN REDAKTORJA
 »NARODNYCH LISTOV« V PRAGI
 JANA STRAKATEGA

V SOBOTO, DNE 7. MAJA
 V DVORANI KAZINE
 V LJUBLJANI

Pri večeru sodelujejo iz prijaznosti: Koncertna
 pevka gospa Mira arh. Costaperarijeva, pri kla-
 virju spremlja gospa prof. Mimi Šmalc-Švajger-
 jeva; operni pevec narodnega gledališča v Ljub-
 ljani g. Jože Gostič, pri klavirju g. Herbert
 Svetel; pevski kvartet Glasbene Matice in salon-
 ski orkester g. restavraterja Krapeža.

BAROKA TISKARNA, LJUBLJANA

PRIČETEK TOČNO OB 20^{1/2}

VSTOP PROST * OBLEKA PROMENADNA

Vabilo na častni večer JČL v Ljubljani 7. maja 1932 (Arhiv Republike Slovenije, SI AS 628, fasc. 6)

Ozvald in dr. Juro Hrašovec. Poslej je Podzveza lig v Dravski banovini enotno nastopala v odnosih z Beogradom, pa tudi navzven.³³

Eden sklepov prve seje Izvršilnega odbora podzveze JČL v Dravski banovini je bil, da za eno od petih razpisanih štipendij šolskega ministrstva za profesorje srednjih šol Zvezi v Beogradu predlaga celjskega profesorja Janka Orožna, ki je bil znan kot agilen delavec na kulturnem polju češkoslovaško-jugoslovanske vzajemnosti.³⁴ Šlo je za štipendijo, ki jo je ustanovila češkoslovaška vlada, namenjena je bila šesttedenskem izpopolnjevanju češkega jezika in poznavanju češkoslovaške kulture. Izvršilni odbor je nato maja 1933 namenil še dodatnih 1.000 din podpore prof. Janku Orožnu, ki pa tudi s strani ministrstva odobrenega študijskega potovanja na Češkoslovaško ni opravil.³⁵ Izvršni odbor je nato večkrat zahteval vračilo že nakazanih sredstev, a je vsakič ostal brez odgovora: »Čudimo se, da nam na vsa vaša pisma, današnje pismo je že peto – niste odgovorili«. V celjski podružnici so nato le pojasnili, da poti ni opravil, ker mu tega niso dopuščale družinske razmere. Ker je v letu 1934 znova zaprosil ministrstvo za odobritev študijskega potovanja, so predlagali, da bi mu ta podpora ostala. Če pa se ponovno ne bi odpravil na pot, so zaprosili, da bi dodeljeni znesek zaradi velikega pomanjkanja finančnih sredstev smeli porabiti za svojo dejavnost.³⁶

Z ustanovitvijo podzveze se je nekoliko izboljšal pretok finančnih sredstev do podružnic. Slednje so s strani Izvršilnega odbora JČL Dravske banovine med letoma 1933 in 1936 za svoje delovanje prejele:

Liga	1933	1934	1935	1936
Ljubljana	9.000	6.900	/	4.500
Maribor	10.000	5.900	/	1.200
Celje	2.000	1.400	/	/
Kranj	5.000	2.400	/	800
Bled	2.000	2.400	/	1.000
Ptuj	1.000	2.000	/	500
Skupaj	29.000	21.000	/	8.000

³³ Keršič Svetel, *Češko-slovenski stiki*, 70.

³⁴ SI AS 628, a. š. 3, *Letno poročilo o delovanju Izvršilnega odbora JČL Dravske banovine za leto 1932*.

³⁵ SI AS 628, a. š. 3, *Letno poročilo o delovanju Izvršilnega odbora JČL Dravske banovine za leto 1933*.

³⁶ SI AS 628, fasc. 5, *Študijsko potovanje prof. Janka Orožna*.

Iz tabele je razvidno strmo upadanje finančnih sredstev. Opaziti je tudi, da je najmanj sredstev od vseh podružnic prejela prav celjska. Ob tem je pomembno omeniti, da je Izvršilni odbor s strani ministrstva leta 1933 prejel podporo v višini kar 50.000 din, leta 1934 pa le še 13.500 din. Naslednje leto so ostali popolnoma brez finančne podpore, leta 1936 pa so od Zveze prejeli le še skromnih 5.000 din.³⁷

Prireditve JČL v Celju

Glavna dejavnost JČL v Celju je bila organizacija prireditev. Že 8. februarja 1926 so organizirali prvi dogodek – pod okriljem Ljudske univerze so v telovadnici meščanske šole pripravili predavanje prof. Janka Orožna o husitskem vodji Janu Žižki. Predavanje je potekalo v dveh delih – drugi del je sledil v istih prostorih teden dni kasneje. Oba večera je bila dvorana polna. Ob koncu zanimivega predavanja je ob zahvali predavatelju predsednik celjske lige dr. Juro Hrašovec vse navzoče pozval k včlanitvi v ligo.³⁸

JČL v Celju je 27. januarja 1927 v telovadnici trgovske šole priredila skioptično³⁹ predavanje o modernem češkem kiparstvu, ki ga je prav tako izvedel prof. Janko Orožen.⁴⁰

Skupaj z Ljudsko univerzo so 2. maja 1927 v risalnici meščanske šole priredili predavanje prof. Janka Orožna z naslovom »Politična struktura Češkoslovaške,«⁴¹ vendar za predavanje ni bilo prevelikega zanimanja. »G. predavatelj je poslušalcem, katerih je zopet premalo bilo, pokazal podrobno razvitek in program političnih strank v češkoslovaški republiki,« so poročali v Novi dobi.⁴²

V sodelovanju s Sokolskim društvom so ob 10. obletnici Češkoslovaške republike 27. oktobra 1928 v društveni sobi nad veliko dvorano Celjskega doma pripravili proslavo s predavanjem. Ponovno je predaval prof. Janko Orožen, tokrat o boju Če-

³⁷ SI AS 628, a. š. 1, *Poročilo o prispevkih podružnicam*.

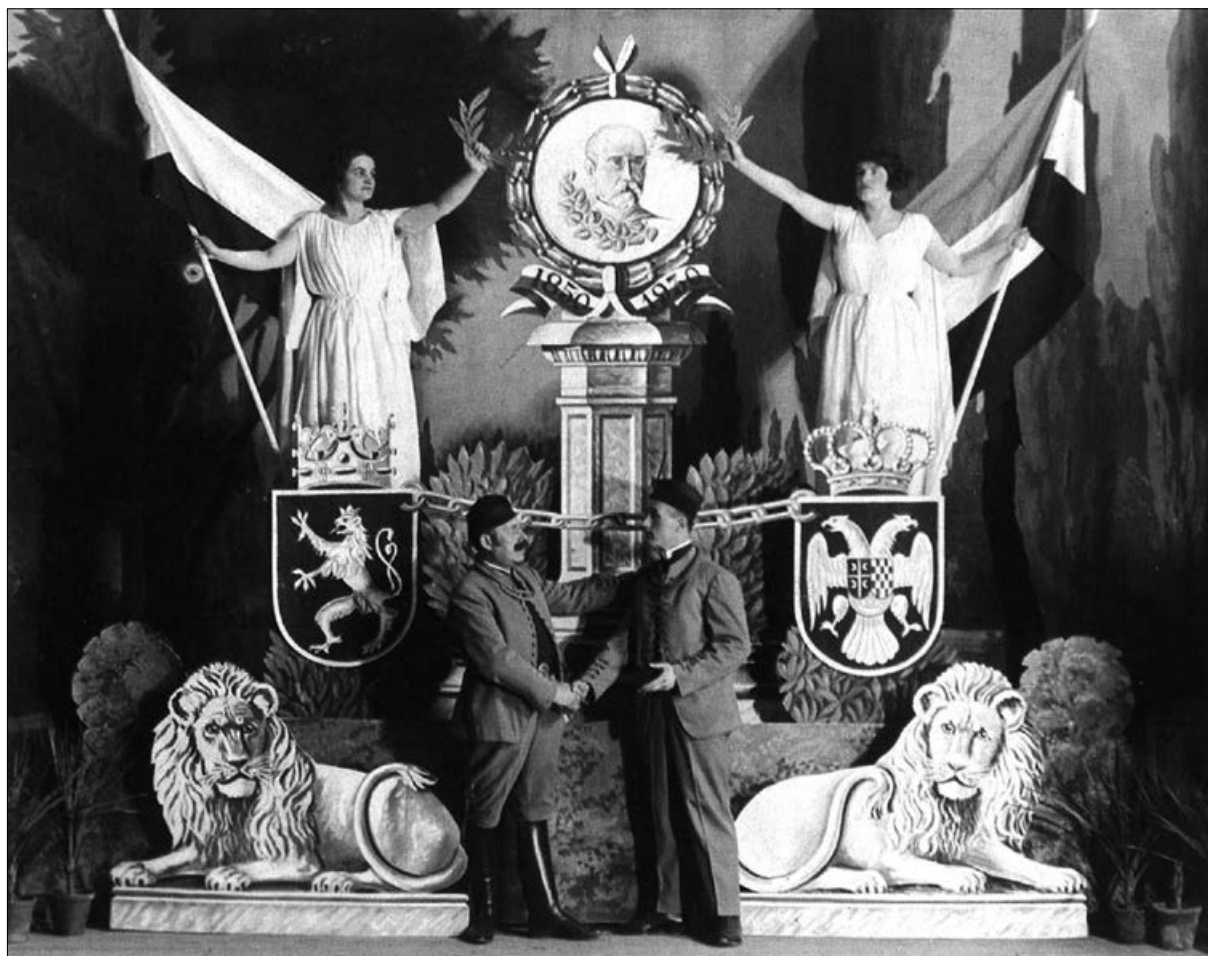
³⁸ *Nova doba*, 6. 2. 1926, str. 2; *prav tam*, 9. 2. 1926, str. 2; *prav tam*, 13. 2. 1926, str. 1-2; *prav tam*, 20. 2. 1926, str. 1-2.

³⁹ *Projiciranje pobarvanih slik, narisanih na steklo*.

⁴⁰ *Nova doba*, 27. 1. 1927, str. 2.

⁴¹ *Nova doba*, 3. 5. 1927, str. 2.

⁴² *Nova doba*, 5. 5. 1927, str. 1.

Benčanova alegorija ob proslavi Masarykovega 80. rojstnega dne v celjskem Narodnem domu
(Foto: Josip Pelikan, Osrednja knjižnica Celje)

škoslovaške za osvoboditev.⁴³ Predavanje je bilo zelo dobro obiskano, po poročanju Nove dobe, je bilo »strokovnjaško, sicer v kratkih obrisih, a vendar izčrpno.«⁴⁴

V oktobru 1929 so izvedli Masarykovo proslavo s češkoslovaško glasbo in predavanjem o Masarykovi življenjski poti.⁴⁵

Na pobudo JČL in celjske sokolske župe je bil 18. februarja 1930 v mali dvorani Narodnega doma sklican sestanek predstavnikov vseh kulturnih društev v Celju. Tema – obeležitev 80. rojstnega dne češkoslovaškega predsednika Tomáša Masaryka.⁴⁶ Kljub pozivu župana dr. Alojzija Goričana,

naj meščani v čast češkoslovaškemu predsedniku okrasijo svoje hiše z državnimi zastavami, jih prav veliko tega ni storilo.⁴⁷ Slavnostna akademija je v veliki dvorani Narodnega doma 9. marca 1930 zelo uspela. Prizorišče je bilo nabito polno, oder je bil lepo okrašen s cvetjem in državno trobojnico. Proslava se je začela s sokolsko koračnico v izvedbi celjske železničarske godbe. Po otvoritvenem nagovoru dr. Jura Hrašovca je združeni pevski zbor Celjskega pevskega društva in Oljke ubrano zapel češkoslovaško in jugoslovansko himno. Sledilo je slavnostno predavanje prof. Janka Orožna, v katerem je orisal zanimivo življenjsko pot predsednika Tomáša Masaryka. Nato je godba zaigrala še češki potpuri, pevci pa so zapeli pesem »Jaz sem Slovan«. Za zaključek se je med igranjem himne »Hej Slovani« na odru razprostrla alegorija, delo Matije Benčana, ki je prikazovala bratstvo med Jugoslavani

⁴³ *Nova doba*, 26. 10. 1928, str. 3.

⁴⁴ *Nova doba*, 29. 10. 1928, str. 3.

⁴⁵ *SI_PAM/1238_1/11/170*.

⁴⁶ *Nova doba*, 17. 2. 1930, str. 2.

⁴⁷ *Nova doba*, 7. 3. 1930, str. 2.

in Čehoslovaki.⁴⁸ Sestavljena je bila iz lastnoročno narejene velike Masarykove slike, jugoslovanskega in češkoslovaškega grba, leva, ženske in sokola.⁴⁹

Naslednji večer je v risalnici meščanske šole v organizaciji celjskega Ljudskega vseučilišča o predsedniku Masaryku predaval dr. Avguštin Reisman, odvetnik in predsednik JČL v Mariboru.⁵⁰

Poleti 1930 so v Celju gostili mladega pisatelja iz Brna Oldřicha Zemka. Pomagali so mu navezati stike s slovenskimi književniki (tudi v Ljubljani in Mariboru). Gost je nato v domovini objavil svoje prijetne vtise o potovanju po Jugoslaviji.⁵¹

Istega leta je JČL v Celju pripravila še eno veliko proslavo v Narodnem domu, in sicer 26. oktobra 1930 ob češkoslovaškem narodnem prazniku.⁵² Prireditelj je bila dobro obiskana. Uvodni nagovor je imel dr. Juro Hrašovec, ki se je z izbranimi besedami zahvalil bratskemu češkoslovaškemu narodu za solidarnost. Svoj govor je zaključil takole: »*Bodi češkoslovaška zemlja zdrava in srečna, rasti in se razvijaj, bodi mogočna sovrstnica drugim velikim narodom, nam pa ostani, kakor doslej, naša dobra, zvesta, zlata sestra. Danes ji darujemo vse naše misli in vsa naša srca. Slava Tebi!*« Nato je železničarska godba zaigrala češkoslovaško državno himno, združeni moški pevski zbor je zapel stari češki korral »Byvali Čechove«. Osrednji del proslave je predstavljalo predavanje prof. Janka Orožna o zgodovini češkega naroda. Zatem je godba zaigrala še venček slovenskih narodnih pesmi, zbor pa zapel pesem »Jaz sem Slovan«. Med igranjem jugoslovanske himne je ob ovacijah občinstva za zaključek sledila seveda še Benčanova alegorija, ki je simbolizirala jugoslovansko – češkoslovaško bratstvo.⁵³

Nato je liga 7. decembra 1930 na trgovski šoli priredila še predavanje s skioptičnimi slikami dr. Josipa Cirila Oblaka iz Ljubljane o Visokih Tatrah – predavanje, ki je med Celjani poželo splošno

odobranje, je z zanimanjem poslušalo številno občinstvo.⁵⁴

V februarju 1931 je ob 70. letnici dr. Karla Kramára na ligino povabilo v mali dvorani Narodnega doma predaval dr. Vekoslav Kukovec. Predavanje z naslovom »Dr. Kramár in Slovanske države« je poudarjalo pomembnost osamosvojitve treh slovanskih držav: Poljske, Češkoslovaške in Jugoslavije.⁵⁵

V mali dvorani Narodnega doma so 22. februarja 1932 priredili predavanje dr. Vekoslava Kukovca o slovanskih državah in problemu Srednje Evrope. Na koncu so prisotni »nagradili zanimiva in poučna izvajanja s pristrčnim odobravanjem, nato pa se je g. dr. Juro Hrašovec iskreno zahvalil g. govorniku za njegovo ljubeznivost in trud.«⁵⁶

Nato je delo JČL v Celju na prireditvenem področju nekoliko zastalo. Naslednja prireditelj se je odvila šele 6. julija 1933 v mali dvorani Celjskega doma, in sicer je šlo za vrhunski koncert moškega pevskega zbora »Šestnacetka« iz Olomouca. Po poročilu Ivana Karla Sancina v Novi dobi, je bila dvorana polna. Koncert je ocenil takole: »*Način prednašanja, disciplinirano in do najmanjših posameznosti sistematično izdelano markantno izklesano petje razmeroma enostavnega sporeda, ki si ga je zbor izbral, očituje in razodeva visoko potenco ne le teh krasnih in zvonkih glasov, marveč tudi še posebej krepko muzikalno individualnost dirigenta g. Jaroslava Talpe. Vzorno izvajanje, absolutno čista intonacija, ostri kontrasti v dinamiki spominjajo na visoko stopnjo orkestra kot popolnega aparata, kjer izzveni vsaka fraza tako, kakor da so vse lokeve poteze enotne; — dihalna tehnika tega zbora!*« Pred nastopom zbora je dr. Juro Hrašovec v imenu organizatorja spregovoril nekaj pozdravnih besed. Po koncertu so druženje nadaljevali v prostorih restavracije Celjskega doma.⁵⁷

Naslednjega dne je na začetku redne seje občinskega sveta dr. Juro Hrašovec kot občinski svetnik sporočil, da mu je pevski zbor »Šestnacetka« iz

⁴⁸ *Nova doba*, 10. 3. 1930, str. 2.

⁴⁹ *Nova doba*, 7. 3. 1930, str. 2.

⁵⁰ *Nova doba*, 10. 3. 1930, str. 2.

⁵¹ *SI_PAM/1238_1/11/170*.

⁵² *Nova doba*, 17. 10. 1930, str. 2.

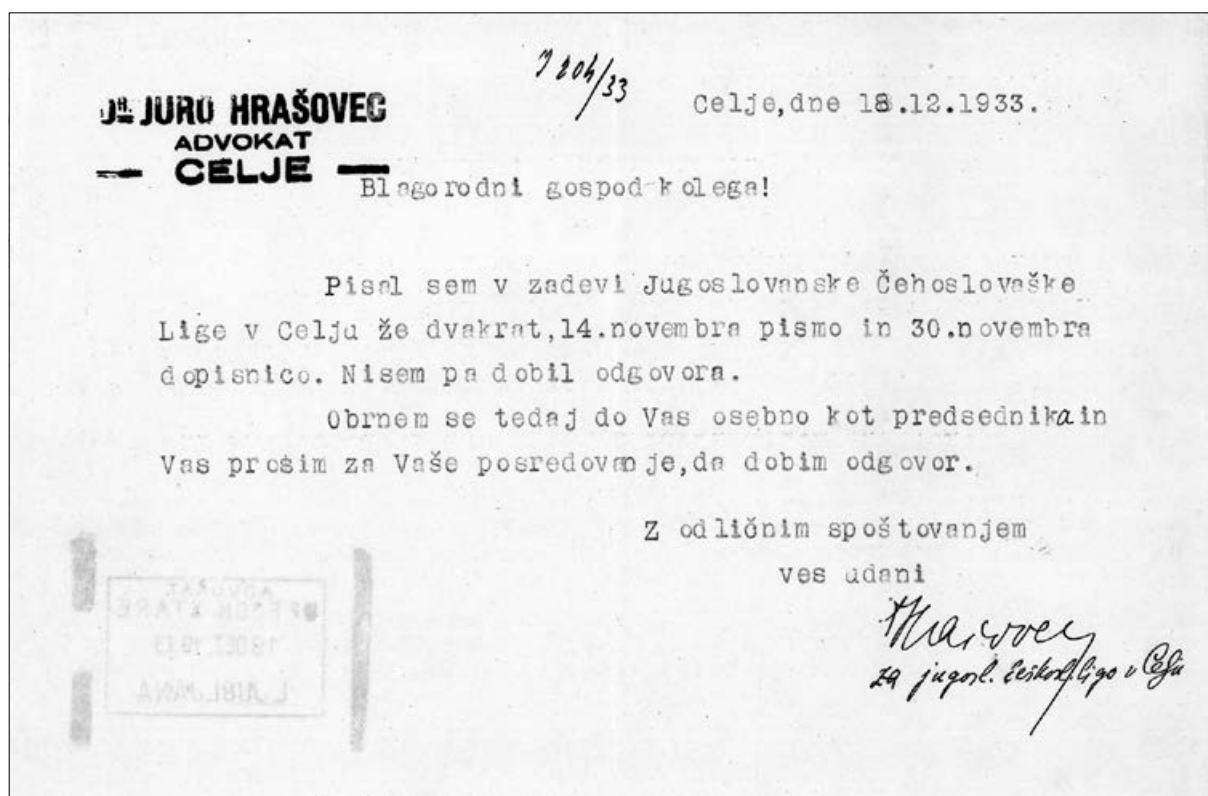
⁵³ *SI AS 628, fasc. 6, Zapisnik občnega zbora JČL v Celju; Nova doba*, 27. 10. 1930, str. 2.

⁵⁴ *SI AS 628, fasc. 6, Zapisnik občnega zbora JČL v Celju; SI_PAM/1238_1/11/170*.

⁵⁵ *SI AS 628, fasc. 6, Zapisnik občnega zbora JČL v Celju*.

⁵⁶ *Nova doba*, 26. 2. 1932, str. 2.

⁵⁷ *Nova doba*, 10. 7. 1933, str. 1.

Dopis dr. Jura Hrašovca JČL v Ljubljani (Arhiv Republike Slovenije, SI AS 628, fasc. 5)

Olomouca na koncertu v imenu olomouške občine predal umetniško sliko, namenjeno celjski občini, ki je predstavljala leta 1926 zgrajen mavzolej v prvi svetovni vojni padlih jugoslovanskih vojakov.⁵⁸

Minister v pokoju dr. Vekoslav Kukovec je v mali dvorani Narodnega doma spet predaval 26. aprila 1934, tokrat o diplomatskih bojih Male antante.⁵⁹ Predavatelja je kot ponavadi ob takšnih dogodkih na začetku pristrčno pozdravil dr. Juro Hrašovec. Predavanje je bilo izjemno zanimivo, »številni poslušalci so z veliko pozornostjo sledili predavanju in nagradili predavatelja z živahnim aplavzom.«⁶⁰

Ob 85. obletnici rojstva češkoslovaškega predsednika Tomáša Masaryka so tudi v Celju v organizaciji JČL pripravili slavnostno prireditev, in sicer 9. marca 1935 v veliki dvorani Narodnega doma.⁶¹ Pred številnim občinstvom se je program pričel z nastopom Celjskega pevskega društva, ki je zapel

Premrlovo »Slovansko pesem,« nato je predsednik dr. Juro Hrašovec »v markantnih potezah naslikal Masaryka kot velikega državnika in osvoboditelja.« Železničarska godba je nato zaigrala venček slovaških pesmi, sledil je govor prof. Janka Orožna, ki je orisal predsednika Masaryka kot velikega filozofa, Slovana in državnika. Orkester je zaigral češkoslovaško in jugoslovansko državno himno, na odru se je prikazala alegorija, ponovno delo Matije Benčana, ki je prikazovala poklonitev Sokolov Masaryku. Proslavo so zaključili pevci moškega zbora Celjskega pevskega društva s pesmijo »Byvali Čechove.«⁶²

Na predvečer češkoslovaškega narodnega praznika sta 27. oktobra 1936 JČL v Celju in Ljudsko vseučilišče v risalnici meščanske šole organizirala predavanje o Češkoslovaški. Predaval je prof. Jan Sedivy iz Maribora.⁶³ S pomočjo skioptičnih slik je opisoval zgodovinske, kulturne in pokrajinske znamenitosti nekaterih čeških mest in predelov. Predavanje očitno ni potekalo brez zapletov, saj je dopisnik Nove dobe poročal: »Gotovi izpadi na na-

⁵⁸ *Nova doba*, 7. 7. 1933, str. 1.

⁵⁹ *Nova doba*, 23. 4. 1934, str. 2.

⁶⁰ *Nova doba*, 27. 4. 1934, str. 2.

⁶¹ *Nova doba*, 8. 3. 1935, str. 2.

⁶² *Nova doba*, 15. 3. 1935, str. 1-2.

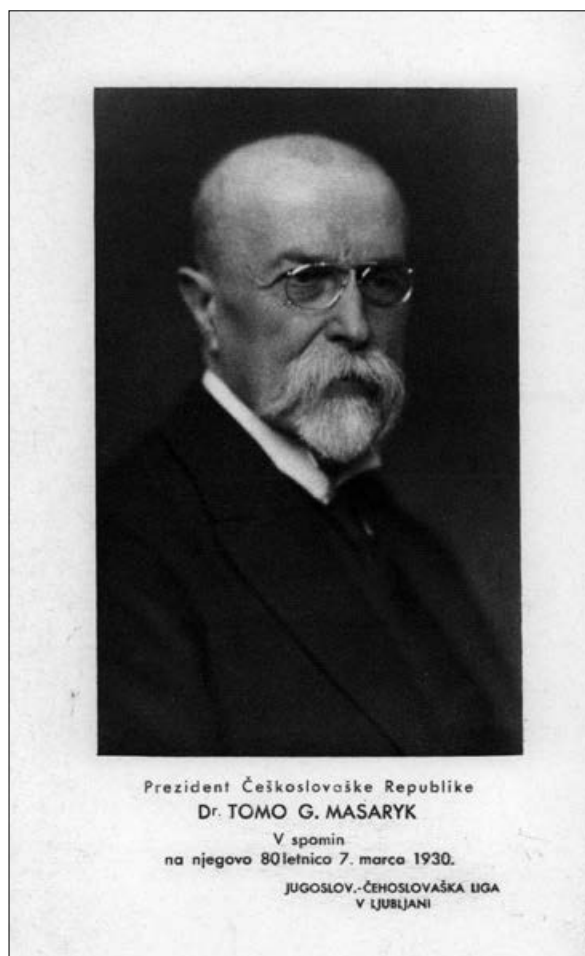
⁶³ *Nova doba*, 23. 10. 1936, str. 2.

slov izvestne države pa vendarle niso spadali v okvir tega predavanja, ki je imelo svečano obeležje ter ni dopuščalo pojasnil in debate, ki bi bila potrebna v interesu stvari za nas vse, ki tako lahko gremo v svojih sodbah preko najtežjih domačih in mednarodnih gospodarskih problemov.»⁶⁴

V risalnici celjske meščanske šole je 5. aprila 1937 v organizaciji Ljudskega vseučilišča, JČL in Jadranske straže potekalo predavanje dr. Vladimira Murka z naslovom »Čehi in Jadransko morje.«⁶⁵ Predavanje se je odvijalo prav na dan, ko je Jugoslavijo obiskal predsednik Češkoslovaške republike dr. Edvard Beneš. Zato so tudi uvodne besede, ki jih je spregovoril dr. Juro Hrašovec, bile namenjene prav njemu in njegovemu delu.⁶⁶

Z vlakom iz Zagreba je 15. avgusta 1937 v Celje prispelo okoli 200 pravoslavnih Čehov pod vodstvom pravoslavnega češkega in moravsko-šlezijskega škofa Gorazda. Na železniški postaji jih je pričakala navdušena množica. Goste sta pozdravila v imenu celjske pravoslavne občine šolski upravitelj v pokoju Josip Rakovšček ter v imenu JČL dr. Juro Hrašovec. Škof Gorazd, ki je prejel lep šopek, se je zahvalil za prisrčen sprejem. Med glasnim vzklikanjem občinstva so se odpravili naravnost v celjsko pravoslavno cerkev, kjer so imeli liturgijo v češkem jeziku, pel pa je češki pevski zbor. Sledilo je skupno kosilo v Narodnem domu, že popoldne pa so se gostje odpeljali naprej proti Mariboru.⁶⁷

Ob smrti Tomáša Masaryka sta JČL in Sokolsko društvo 17. septembra 1937 v veliki dvorani Narodnega doma priredila komemoracijo.⁶⁸ Udeležili so se je predstavniki civilnih in vojaških oblasti, šol, korporacij in društev. Sokoli in Sokolice so prišli v krojih ali v civilu z znaki s štirimi sokolskimi prapori. Uvodni nagovor na komemoraciji je imel predsednik JČL v Celju dr. Juro Hrašovec: »Velikega učenjaka, odličnega človeka, neustrašnega junaka, vzornega državljana in vladarja, najboljšega zagovornika pravice in resnice, dobrega prijatelja mladine, zaščitnika vseh, ki so iskali pomoči v bedi

Češkoslovaški predsednik, politik, sociolog in filozof Tomáš Masaryk (1850-1937) (Zgodovinski arhiv Celje, SI_ZAC/1295 Zbirka slik osebnosti)

in nesreči, bivšega predsednika bratske nam Češkoslovaške republike dr. Masaryka ni več med živimi. Dne 14. t. m. zjutraj ob ½ 4. je splaval duh njegov v večnost. Kakor je meseca decembra leta 1935. mirno zapustil svoje visoko mesto, kjer je bil dovršil svojo življenjsko nalogo, tako tiho in dostojanstveno brez smrtnega boja se je odslovil od svoje rodbine in domovine. Vest o njegovi smrti je potrla ves narod češkoslovaški, ker je izgubil svojega ljubljenca — moža, ki ga je po stoletjih suženjstva privedel v novo življenje pod svobodnim solncem, ki si je po svojih izrednih lastnostih po svojem nesebičnem in nad vse uspešnem delovanju pridobil spoštovanje in hvaležnost vsega človeštva. Ob njegovi krsti žalujemo poleg lastnega naroda v prvi vrsti mi Jugoslovenci, ki nam je bil vselej pred vojno in po vojni najzvestejši zaveznik in najboljši prijatelj. Kakor oba naša naroda, tako je družila tesna prijateljska vez oba sedaj pokojna vladarja. Splošna je bila žalost v

⁶⁴ *Nova doba*, 30. 10. 1936, str. 3.

⁶⁵ *Nova doba*, 2. 4. 1937, str. 2.

⁶⁶ *Nova doba*, 9. 4. 1937, str. 2.

⁶⁷ *Nova doba*, 13. 8. 1937, str. 2; *prav tam*, 20. 8. 1937, str. 2.

⁶⁸ *Nova doba*, 17. 9. 1937, str. 4.

češkoslovaški državi, ko nam je zločinska roka ubila kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Pokojni Masaryk je izgubil tedaj nad vse mu dragega prijatelja. Ko ga je narodno predstavništvo češkoslovaško po njegovem odstopu izvolilo za častnega dosmrtnega svojega predsednika, je dalo svoji hvaležnosti in ljubezni izraz v kratkih besedah, da je Masaryk zaslužen za domovino in človeštvo. Istotako izražamo mi vse naše misli v tem težkem trenutku z besedami: Umrli je mož. Slava velikemu Slovanu — slava vzor možu Masaryku!« Po tem nagovoru so udeleženci počastili spomin na pokojnika z minuto tišine, nato pa s klici »Slava!«. Zatem je prof. Janko Orožen orisal življenjsko pot in delo predsednika Masaryka. Sledil je nastop združenega moškega pevskega zbora Celjskega pevskega društva in Oljke pod vodstvom zborovodje Cirila Preglja. Zapeli so češkoslovaško himno. Dogodek je, kot je bilo tedaj v navadi, zaključila alegorija, ki je simbolizirala poklonitev Jugoslavije in Češkoslovaške pokojniku.⁶⁹

V prvi polovici leta 1938, neposredno po nemški priključitvi Avstrije, so JČL v Sloveniji pod vodstvom ljubljanske lige in ob podpori češkoslovaškega konzulata v Ljubljani, izvedle najbolj množično akcijo v vsem času svojega obstoja. Šlo je za cel niz predavanj s filmi o Češkoslovaški, ki so imela izrazito propagandni značaj. Že za prvo prireditve, ki je bila v Ljubljani v kinu Union 25. februarja 1938, je bilo zanimanje res ogromno. Izreden uspeh te prireditve je dal impulz za veliko turnejo po vsej Sloveniji.⁷⁰

V Celju so v dvorani kina Union 9. marca 1938 izvedli predavanje z zvočnim in nemim filmom o Češkoslovaški v vojni in miru.⁷¹ Dvorana je bila nabito polna: »Občinstvo je napolnilo lepo in prostrano dvorano do zadnjega kotička. Predavanju je prisostvovalo okrog 1.000 oseb, kar je za Celje rekord.« Uvodoma je dr. Juro Hrašovec še posebej pozdravil češkoslovaškega konzula Stanislava Minovskega. Po igranju češkoslovaške in jugoslovanske himne je spregovoril dr. Egon Stare, predsednik JČL v Ljubljani in podpredsednik zveze lig ter na kratko predstavil delo lig in njihov trud za čim boljše in tesnejše stike med obema državama. Nato je po burnem pozdravu s predavanjem o nastanku in

razvoju Češkoslovaške republike nastopil češkoslovaški konzul Stanislav Minovsky,⁷² sledilo je še predvajanje zanimivih zvočnih in nemih filmov, povezanih s Češkoslovaško. Samo vsebino filmov je komentiral dr. Egon Stare. Prireditve je trajala kar dve uri in pol – prisotni so jo spremljali z zanimanjem in odobravanjem.⁷³

Po tej prvi izjemno uspešni projekciji so v Celju 21. marca 1938 organizirali še tri podobne prireditve, vse so bile ponovno izjemno dobro obiskane. Dopoldne je bilo v dvorani kina Union filmsko predavanje o Češkoslovaški za srednješolsko mladino, popoldne za vojsko in častnike ter njihove družine, zvečer pa za sokolstvo. Prvi dve predavanji je organizirala JČL v Celju, tretje pa Sokolsko društvo Celje-matica. Kot predavatelja sta poleg češkoslovaškega konzula Stanislava Minovskega sodelovala tudi prof. Janko Orožen in dr. Milko Hrašovec. »Predvajanje filmov je vzbujalo navdušene ovacije občinstva, ki je jasno in javno izpričalo, kako globoke in prirsčne so vezi, ki spajajo nas s češkoslovaškim narodom, saj je bila v preteklih borbah za osvobojenje in zedinjenje naša usoda tesno povezana, dogodki zadnjih časov pa so te vezi še okrepili.«⁷⁴ Po celi Sloveniji je tako šlo za množično izražanje podpore demokraciji, Češkoslovaški republiki in javno manifestiranje proti fašizmu, ki ga oblasti niso mogle preprečiti. Toda prav zaradi tega je prišlo do odkritega nasprotja med uradno politiko in vodstvom lig v Dravski banovini.⁷⁵

Dr. Avguštin Reisman iz Maribora je 20. aprila 1938 v dvorani Delavske zbornice sicer še imel zelo dobro obiskano predavanje o češkoslovaškem obrambnem zakonu iz leta 1936.⁷⁶ Po 1. oktobru 1938, ko so nemške sile zasedle mejna območja Češkoslovaške, je bilo vodilnim članom lige dano na znanje, da poslej smatrajo njihovo dejavnost za

⁶⁹ Nova doba, 24. 9. 1937, str. 2.

⁷⁰ Keršič Svetel, Česko-slovenski stiki, 67-68.

⁷¹ Nova doba, 4. 3. 1938, str. 3.

⁷² V celjski ligi so pred prireditvijo oba predavatelja zaprosili, naj bosta kratka: »Skrbeli bomo, da se bo kolikor mogoče udeležila šolska mladina, da bo ta napolnila, če le mogoče, dvorano, ki je velika... Mladina sama, kakor si mislite, bi pa le rada videla filme, za dolga predavanja ji ni. Drugih pa, ki bi radi poslušali tudi še daljše predavanje gda. konzula, ne bo preveč. Ozirali pa bi se radi na večino občinstva, ki pride.« (SI AS 628, a. š. 2, Organizacija kinoprojekcij).

⁷³ Nova doba, 11. 3. 1938, str. 1.

⁷⁴ Nova doba, 25. 3. 1938, str. 2.

⁷⁵ Keršič Svetel, Česko-slovenski stiki, 21.

⁷⁶ Nova doba, 22. 4. 1938, str. 3.

politično in državi nevarno. Mnogi so imeli zaradi ligine dejavnosti težave s policijo.⁷⁷ V tem kontekstu je povsem razumljivo dejstvo, da sta bili predavanji o narodni vzgoji šolske mladine na Češkoslovaškem dr. Mihajla Rostoharja, ki ju je JČL v Celju skušala organizirati, odpovedani.⁷⁸

JČL v Celju je še januarja 1939 skušala zbirati denarna sredstva, namenjena za pomoč češkoslovaškim beguncem iz zasedenih ozemelj. »Vseh, ki nam bije srce za naše slovanske brate in sestre, ki je zadela strašna nesreča, da so morali zapustiti svoje domove, da tavajo kot brezdomci sem in tje, gledajo z obupom v bodočnost, – je dolžnost, da pripomoremo lajšati veliko gorje,« je sočutno zapisal dr. Juro Hrašovec.⁷⁹ A njegov poziv ni obrodil nikakršnih sadov, podpora jim je odrekla tudi Mestna občina Celje, s klasično birokratsko obrazložitvijo, češ da za to ni kritja v proračunu. Seveda pa nihče ni mogel predvideti, da se bo nekaj podobnega že čez dobri dve leti dogajalo tudi narodnozavednim Slovencem.

Zadnja dokumentirana javna prireditvev JČL v Celju je bila 23. februarja 1939 v dvorani Narodnega doma, ko je o ideji češkoslovaške države skozi stoletja predaval prof. Janko Orožen.⁸⁰ Kot se je spodobilo, je vse prisotne najprej pozdravil predsednik JČL dr. Juro Hrašovec. Za svoje odlično predavanje je predavatelj na koncu požel navdušeno pritrjevanje in zahvale.⁸¹

Jezikovni tečajji, izdajanje in zbiranje knjig

Skupaj s Sokoli so člani JČL v Celju junija 1926 preko dnevnega časopisja pozivali k zbiranju slovenskih knjig, predvsem leposlovja, za Češkoslovaško – Jugoslovansko ligo v Pragi. Ta je namreč upravljala t. im. Strossmayerjevo knjižnico, v kateri so bile slovenske knjige bolj redke. Ker so si knjige iz te knjižnice pogosto izposojevali predvsem slovenski dijaki v Pragi, sta v ta namen v Celju knjige zbirala prof. Janko Orožen in dr. Juro Hrašovec. Zbrane knjige so nato izročili na Vsesokolskem zle-

tu in kongresu Jugoslovansko – čeških lig v Pragi.⁸² Akcija je bila vseslovenska in tudi v Celju se je na koncu nabralo kar nekaj knjig.⁸³

Z organizacijo brezplačnih jezikovnih tečajev češkega jezika so na pobudo dijakov poskušali že v letu 1926, a predvsem zaradi pomanjkanja učbenikov to ni bilo možno. Prav to je bil povod, da je prof. Janko Orožen priredil učbenik, ki je bil namenjen učenju češkega jezika za Ruse.⁸⁴ Izdalo ga je dijaško združenje Sloga, obsegal je okoli 150 strani.⁸⁵ Postal je prvovrsten pripomoček pri izvajanju tečajev v naslednjih letih.

Tako se je že naslednje leto, 1. novembra 1927 v Celju prvič pričel brezplačni tečaj češkega jezika,⁸⁶ ki je trajal do 15. maja 1928. Poučeval je konzularni ataše g. Novak iz Ljubljane, obiskovali so ga večinoma dijaki od 6. do 8. razreda – ob pričetku je bilo prijavljenih 60, tečaj jih je zaključilo le 25 najbolj vztrajnih. In sicer s skromno prireditvijo v prostorih trgovske šole, na kateri so dijaki peli, predavali in deklamirali.⁸⁷ Brezplačne tečaje češkega jezika za dijake so nato uspešno organizirali tudi naslednja leta, obiskovalo jih je okrog 50 oseb. Izvedbo je financiral prosvetni oddelek Kraljevske banske uprave, izvajal pa prof. Janko Orožen (eno leto tudi profesor Janko Liška, ki se je nato preselil v Mursko Soboto). Jeseni leta 1937 so iz Ljubljane poslali 200 posebnih letakov za propagiranje tečaja ter 100 učbenikov.⁸⁸ Slednjega je izdal Izvršni odbor slovenskih JČL v Dravski banovini. Avtor je bil prof. Anton Oven, izšel pa je kar v 2000 izvodih. Izid je odobril češkoslovaški konzul Stanislav Minovsky, vendar brez slovaških tekstov na nekaj straneh, ki jih je avtor prvotno vključil. Učenje češčine je postalo pravzaprav manifestativno dejanje, kar se je posebno pokazalo pozimi 1938 in še kasneje, ko je oblast druge oblike javnega manifestiranja solidarnosti s Češkoslovaško onemogočala.⁸⁹

⁸² *Nova doba*, 16. 6. 1926, str. 2; *prav tam*, 26. 6. 1926, str. 2.

⁸³ *SI AS 628*, a. š. 2a, *Dopisi glede udeležbe na kongresu v Pragi*.

⁸⁴ *Prav tam*.

⁸⁵ *Jutro*, 31. 3. 1927, str. 4.

⁸⁶ *Nova doba*, 27. 10. 1927, str. 3.

⁸⁷ *Nova doba*, 25. 2. 1929, št. 16, str. 2; *prav tam*, 21. 5. 1928, str. 2; *Jutro*, 1. 6. 1928, str. 4.

⁸⁸ *SI AS 628*, a. š. 1, 2, *Dopisi glede organizacije tečaja češkega jezika*.

⁸⁹ *Keršič Svetel*, *Češko-slovenski stiki*, 68.

⁷⁷ *Keršič Svetel*, *Češko-slovenski stiki*, 23.

⁷⁸ *Nova doba*, 14. 10. 1938, str. 2.

⁷⁹ *SI_ZAC/24/2/13/21*.

⁸⁰ *Nova doba*, 10. 2. 1939, str. 3.

⁸¹ *Nova doba*, 3. 3. 1939, str. 3.

JČL je v letu 1932 pripravila tudi tečaj češkega jezika za udeležence sokolskega zleta v Pragi. Ta se je vršil vsak torek in petek v mesecu marcu in aprilu zvečer v risalnici meščanske šole. Interes je bil velik, prijavljenih je bilo kar 50 oseb.⁹⁰

Tudi leta 1937 so nameravali izvesti tečaj češkega jezika za širšo javnost, vendar niso imeli primernega izvajalca. Zaprošili so najprej mariborskega gimnazijskega profesorja Jana Šedivýja, ki pa je zaradi prevelike izgube časa z vožnjo, pa tudi bojazni, da bi imel zaradi tega težave s šolskimi oblastmi, v zadnjem trenutku odpovedal. Nato so za pomoč zaprosili še ljubljansko ligo, vendar brez uspeha.⁹¹

Na tem mestu je vredno omeniti, da je v začetku leta 1930 prof. Janko Orožen priredil tudi »Masarykovo čitanko«, ki je izšla pri Umetniški propagandi, natisnila pa jo je Zvezna tiskarna.⁹² V istem letu je izdal še poljudno knjižico z naslovom Opis sodobne Češkoslovaške.⁹³

Organizacija počitniških kolonij za češkoslovaške dijake

Počitniško kolonijo čeških dijakov so v Celju skušali organizirati že poleti leta 1926, nanjo so se prijavili štirje češki dijaki. Prof. Janko Orožen je zbiral prijave celjskih družin, ki bi želele sprejeti te dijake ter v izmenjavo poslati svoje otroke.⁹⁴ Vendar pa JČL v Celju v prvem letu njenega obstoja še ni uspelo izvesti načrtovane akcije – priprave so se pričele nekoliko prepozno, po drugi strani pa celjski meščani za izmenjavo niti niso pokazali pretiranega zanimanja.⁹⁵

A je že naslednje leto bilo bolje. Iz Prage je namreč 10. julija 1927 v mesto ob Savinji pod vodstvom profesorja Roubala prispela češka počitniška kolonija, ki je štela kar 30 srednješolcev višjih razredov v spremstvu dveh profesorjev, ene spremljevalke s hčerko in dveh kuharic. V Celju so ostali dober mesec dni. Dijaki so izviral iz revnejših družin,

med njimi so bile tudi sirote. Nastanili so jih v gimnazijsko telovadnico, opremo (postelje, posteljnino...) so si sposodili v Invalidskem domu, na roko jim je šla tudi dijaška kuhinja. Celjske meščane so člani JČL pozivali, naj se njihovi otroci družijo z njimi ter da jih ob prihodu v čim večjem številu pridejo pozdravit na kolodvor.⁹⁶ Za češke otroke so organizirali številne aktivnosti, od izleta v Rogaško Slatino do brezplačnega kopanja v Savinji, 22. avgusta 1927 pa še poslovilni večer. Tik pred tem, med 18. in 20. avgustom 1927, so jih popeljali še na prečudovit izlet v Ljubljano in na Gorenjsko. Pri tem so jim z zagotovitvijo prenočišča in brezplačnih obrokov pomagali ljubljanski kolegi.⁹⁷ Ob odhodu 23. avgusta 1927 so za pomoč prosili tudi mariborske kolege. Dr. Juro Hrašovec je namreč glede na to, da so se odločili za večurni postanek v Mariboru, prosil, da jih sprejmejo predstavniki JČL ter jim v Narodnem domu pripravijo skromno kosilo (predlagal je juho, pečenko, krompir in sveže zelje ter hkrati opozoril, da fižola in solate ne jedo).⁹⁸ V Mariboru so jih res lepo sprejeli že na kolodvoru, jih popeljali po mestu in na ogled tovarne Doktor in drug, po obedu v Uradniški menzi pa še na Kalvarijo. Iz Celja do Maribora jih je spremljal tudi »znani ljubljenec dijaštva, tamošnji gimnazijski prof. Orožen.«⁹⁹ Pri organizaciji kolonije sta se najbolj angažirala prav profesorja Janko Orožen in Pavel Holeček.¹⁰⁰ Je pa v zvezi s tem Cillier Zeitung nekoliko hudomušno poročal, da je bilo opaziti, da so se češki dijaki pri kopanju na Savinji skušali pogovarjati s slovenskimi vrstniki v svojem jeziku, a naj se ne bi prav nič razumeli – zato naj bi se pogovarjali kar v nemščini.¹⁰¹

Ko je že izgledalo, da bo počitniška kolonija postala vsakoletna, pa se je že naslednje leto zalomilo. Namreč JČL v Celju ni imela dovolj finančnih sredstev za kritje stroškov (ocenjeni so bili na 2000 din), zato so za prispevek zaprosili mariborsko ligo. »Če odkrito govorimo, moralo bi to biti najmanj 1000 din.«, je zapisal dr. Juro Hrašovec.¹⁰² Dobili pa so

⁹⁰ *Nova doba*, 4. 3. 1932, str. 2.

⁹¹ *SI AS 628*, a. š. 2, *Dopisi glede organizacije tečajev češkega jezika*.

⁹² *Nova doba*, 10. 3. 1930, str. 2.

⁹³ *SI_PAM/1238_1/11/170*.

⁹⁴ *Nova doba*, 1. 7. 1926, str. 2.

⁹⁵ *Nova doba*, 17. 3. 1927, str. 2.

⁹⁶ *Nova doba*, 9. 7. 1927, str. 2.

⁹⁷ *ARS, JČL*, a. š. 2a, *Dopisi glede organizacije tečajev češkega jezika*.

⁹⁸ *SI_PAM/1238_1/7/166*.

⁹⁹ *Mariborski večernik Jutra*, 23. 8. 1927, str. 1.

¹⁰⁰ *Nova doba*, 25. 8. 1927, str. 1.

¹⁰¹ *Nova doba*, 3. 9. 1927, str. 2.

¹⁰² *SI_PAM/1238_1/8/30*.

odklonilen odgovor in nasvet, da naj, tako kot so sami, zavežejo premožnejše člane, da v ta namen enkratno prispevajo po 100 din ali pa prosijo denarne zavode za donacijo. Dr. Juro Hrašovec je v slikovitem odgovoru zapisal: »Lahko se naloži izredna subvencija v znesku 100 din za člana, pa najbrže ne bi nikdo plačal tega zneska, ker profesorji, učitelji, uradniki ne morejo, trgovci, kolikor jih je članov, pa k večjemu plačujejo predpisano letno članarino. Zdravnikov je jako malo, kakor tudi odvetnikov med člani. Imamo pa toliko društev in toliko plačil, vedno eni in isti morajo vzdrževati razne prireditve in društva.« In zelo pikro zaključil: »Ako ne bomo nič dosegli, bomo morali pač odpovedati sprejem dijaštva. Predlagati bomo pa tudi morali razpust naše lige, ker nima pravega pomena, da samo životarimo. Imel sem pomisleke že takrat, ko je Jugoslovanska čehoslovaška liga v Mariboru imela sicer lepo uspeli izlet v Celje. Že takrat naglašal sem, da nas je tukaj premalo, Vzpodbujali ste nas sicer, češ da bo že šlo, da se mora liga tukaj osnovati. Sedaj, ko je osnovana, pa naj si sama pomaga, če si tudi pomagati ne more, ne najde pa nikjer podpore.«¹⁰³ Ostalo je pri tem in počitniške kolonije v Celju nato niso nikoli več organizirali. Še enkrat več pa se je izkazalo, da je delovanje JČL v Celju najbolj oviralo prav kronično pomanjkanje finančnih sredstev.

Viri in literatura

Literatura:

- Keršič Svetel, Marjeta:** *Češko-slovenski stiki med svetovnimi vojnami*. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 1996.
- Definitivni rezultati popisa stanovništva od 31. januarja 1921. god.* Sarajevo: Kraljevina Jugoslavija, Opšta državna statistika, 1932.
- Studen, Andrej:** »Bojimo se, da bo tekla kri!« (Ekscesi ob obisku čeških visokošolcev v Celju leta 1899). *Zgodovina za vse*, 2, 1995, št. 2, str. 1-8.

Časopisi:

- Jutro, 1927 – 1929
Mariborski večernik Jutra, 1927
Nova doba, 1925 – 1939

¹⁰³ SI_PAM/1238_1/8/55-56.

Viri:

Arhiv Republike Slovenije

- SI AS 68, Kraljevska banska uprava Dravske banovine, Upravni oddelek, 19. st. – 1941.
SI AS 628, Jugoslovansko-češkoslovaška liga v Ljubljani, 1921 – 1941.

Pokrajinski arhiv Maribor

- SI_PAM/1238, Jugoslovansko-češkoslovaška liga v Mariboru, 1921 – 1935.
SI_PAM/122, Ukinitveni komisar za društva, organizacije in združenja na Spodnjem Štajerskem, 1941 – 1943.

Zgodovinski arhiv Celje

- SI_ZAC/0024, Mestna občina Celje II, 1919 – 1941.

Zusammenfassung

„DIE DIESBEZÜGLICHE AKTION ÜBERNAHM DER HR. BÜRGERMEISTER SELBST“

Dr. Juro Hrašovec und die Jugoslawisch – tschechoslowakische Liga in Celje

Die Jugoslawisch – tschechoslowakische Liga (Jugoslovansko – češkoslovaška liga) in Celje wurde im Jahr 1926 als dritte Organisation dieser Art in Slowenien gegründet. Als Ziel setzte sie sich die Stärkung der Verbindungen und der Freundschaft in allen Bereich zwischen den neugegründeten Staaten Jugoslawien und Tschechoslowakei. Die gesamte Zeit des Bestehens der Liga war Dr. Juro Hrašovec ihr Präsident, der neben Prof. Janko Orožen auch die treibende Kraft war. Die Cillier Liga organisierte erfolgreich zahlreiche Vorträge zum Thema Tschechoslowakei und veranstaltete Feiern zum Geburtstag des Präsidenten Masaryk und zum tschechoslowakischen Nationalfeiertag. Mehrere Jahre hintereinander organisierte sie auch mit Erfolg kostenlose tschechische Sprachkurse für Schüler der höheren Gymnasialklassen, einige Male auch für andere Interessierte, vor allem Mit-

glieder der Turnvereinigung Falke (Sokol). Es gelang der Liga auch, eine Ferienkolonie für tschechische Schüler durchzuführen. Prof. Janko Orožen verfasste einige Lehrbücher und populärwissenschaftliche Broschüren über die tschechoslowakische Sprache und den tschechoslowakischen Staat und seine Sehenswürdigkeiten. Die Cillier Liga hatte ständig mit finanziellen Schwierigkeiten zu kämpfen: Sie hatte nicht viele Mitglieder (zwischen 40 und 60 in der gesamten Periode) und der Mitgliedsbeitrag war niedrig. Aus der Zentrale, dem Verband der Jugoslawisch – tschechoslowakischen Ligen (Zveza Jugoslovansko – češkoslovaških lig) in Beograd flossen keinerlei Mittel. Etwas besser wurde es, nachdem die slowenischen Ligen ihren Unterverband in Ljubljana gründeten. Doch auch hier kam es mehrmals zu Schwierigkeiten, die Cillier Filiale erhielt unter allen Filialen die geringste Unterstützung. Auch die potenziell erwartete finanzielle Hilfe der brüderlichen Nachbarliga in Maribor blieb aus. Die Leitung und die Mitglieder waren mehr oder weniger sich selbst und ihrem eigenen

Erfindungsreichtum überlassen. Es ist dem großen Enthusiasmus des Präsidenten Dr. Juro Hrašovec und einiger Mitglieder der engeren Führung (zu erwähnen sind vor allem Prof. Janko Orožen, Ing. Anton Ozvald und Prof. Pavel Holeček) zu verdanken, dass die Liga nicht nur am Papier bestand und trotz ihrer schwierigen finanziellen Lage nicht nur ein Schattendasein fristete. Davon zeugen zahlreiche Veranstaltungen und andere Aktivitäten, die die Jugoslawisch – tschechoslowakische Liga in Celje während ihres Bestehens organisieren konnte. Nicht zuletzt zeugen davon auch die höchsten staatlichen Auszeichnungen des tschechoslowakischen Präsidenten (Orden des Weißen Adlers), den einige der sichtbarsten Protagonisten – darunter natürlich auch Dr. Juro Hrašovec – vor allem für ihren unermüdlichen Einsatz in der Liga erhielten.

Schlagwörter: Juro Hrašovec, Jugoslovansko – češkoslovaška liga/Jugoslawisch – tschechoslowakische Liga, Vereine, Celje/Cilli